

Justitiedepartementet

L3

Anders Olin

103 33 STOCKHOLM

Vår referens/dnr:

2022-73

Er referens/dnr:

Ju 2022/01441

2022-09-23

Remissyttrande över SOU 2022:20 Privatkopieringsersättning i framtiden

Några inledande ord

Föreningen Svenskt Näringsliv har givits möjlighet att lämna synpunkter på utredningen SOU 2022:20 Privatkopieringsersättningen i framtiden och vill med anledning av detta lämna följande kommentarer.

Svenskt Näringsliv är en organisation som har 60 000 medlemsföretag från alla typer av branscher. Det gör att Svenskt Näringsliv inte företräder en enskild branschs syn på de aktuella frågorna utan har ett brett näringslivsperspektiv. Det innebär för den här utredningens område att det finns medlemmar på alla sidor av det system som varit föremål för utredningens uppdrag.

Dagens system har inte varit särskilt välfungerande. Det gör att utredningen var mycket välkommen. Utredningens förslag innebär också välkomna och nödvändiga reformer.

Föreningen Svenskt Näringsliv har ändå några påpekanden.

Den upphovsrättsliga regleringen

Upphovsrätten är en kunskapsekonomins allra viktigaste immaterialrättigheter. Regleringen av det upphovsrättsliga skyddet är lika komplext som skyddet är viktigt. Det upphovsrättsliga skydd som gäller i Sverige bygger på lager av inte minst internationella regleringar, inklusive EU-regler.

I beskrivningen av det upphovsrättsliga skyddet (kapitel 3) ser upphovsrätten ut som en svensk reglering. Den internationella dimensionen bör genomlysas alla beskrivningar av vad som är upphovsrätt, inte minst för att de rättsfrågor som aktualiseras i utredningen har en så tydlig EU-rättslig dimension.

Den unionsrättsliga dimensionen

Det regelverk som varit föremål för förslag i utredningen bygger på reglering från EU, vilket gör att alla förslag måste betraktas utifrån en unionsrättslig dimension. Regler som tillåtit privatkopiering har vi haft länge i Sverige, men de regler som gäller rätten till privatkopiering och den ersättning som ska utgå kommer från Infosoc-direktivet.

Ett stort problem med upphovsrätten inom unionen är att det inte finns en övergripande harmonisering. De regler som finns i form av flera direktiv och förordningen täcker inte hela den upphovsrättsliga regleringen. Direktiv har också kommit att genomföras på olika sätt i medlemsstaterna.

Den reglering som gäller privatkopieringsersättning är ett typfall av att medlemsstaterna agerat på olika sätt. Det är också så att tillåtande av privatkopiering, som utgör grunden för att privatkopieringsersättning ska utgå, inte är obligatorisk.

Konstruktionen av privatkopieringsersättningen varierar i hög grad mellan medlemsstaterna. Det bör finnas en strävan efter att harmonisera regelverket ytterligare inom EU. De harmoniseringsförsök som gjorts hittills har dragit isär upphovsrätten mer än den har enat den.

Med tanke på utredningens uppdrag och med tanke på behovet av en moderniserad lagstiftning välkomnas dock utredningens förslag.

Tidpunkt för ersättningsskyldighet

Privatkopieringsersättning ska inte betalas för alla produkter av samma slag. Avgift ska inte betalas för anordningar som omfattas av proffs- och exportundantagen. För att rätt ersättningar ska kunna betalas måste produktens användning kunna överblickas, vilket är lättare ju senare i kedjan som ersättningsskyldigheten placeras. Alternativet skulle möjligen vara ett system för återbetalning i situationer där ersättning betalats för produkter som senare visar sig inte säljas till privatpersoner.

I de avtal som funnits mellan Copyswede och branschen har också funnits en strävan att flytta ersättningstidpunkten nedåt i försäljningskedjan. En sådan ordning vore önskvärd.

Ersättningen

Svenskt Näringsliv vill framhålla att det för att svenska företag ska kunna konkurrera på samma villkor som företag från andra länder inte får bli fråga om att konsumenter betalar ersättning flera gånger för samma nyttjande.

Från Svenskt Näringslivs sida är det också viktigt att nivåerna på ersättningarna ska sättas i enlighet med det föreslagna systemet. Det gör att uttalanden om nivåerna i utredningen nog bör bortses ifrån.

Myndigheten

Inledningsvis vill Svenskt Näringsliv lyfta det faktum att regelverket på det här området är komplext och det är enbart ett fåtal personer i Sverige som har en gedigen kompetens om denna komplexa reglering. För att den föreslagna myndigheten ska kunna fylla den föreslagna funktionen är det avgörande att rätt personer rekryteras. Det är inte helt givet att dessa personer accepterar de villkor som utredningen ställer upp. Detta bör lagstiftaren vara medveten om.

Myndighetens beslut

Det är vällovligt att utredningen presenterar förslag som syftar till att minska riskerna för att vägen fram till klarhet i vem som ska betala vad blir alltför lång och snårig. Det är dock samtidigt viktigt med rättssäkra regler.

Det faktum att myndighetens beslut inte ska gå att överklagas finns det anledning att förhålla sig kritiskt till. En invändning är hur detta förhåller sig till artikel 6 i Europakonventionen som stadgar att det ska finnas en rätt att få sina civila rättigheter och skyldigheter prövade i domstol.

En annan invändning är att detta försvårar för möjligheterna att få fram tydligare praxis från EU-domstolen kring hur Infosoc-direktivet ska tolkas. Rättsläget på det här området är långt ifrån klart. Nästan enda vägen framåt som erbjuds är att fler fall avgörs av EU-domstolen. Att då stänga möjligheterna för frågor att hamna där är inte helt lyckat.

En möjlig väg skulle kunna vara att ha ett förfarande där myndigheten kan bestämma om beslutet kan överklagas eller inte. Patent- och marknadsöverdomstolen har en liknande ordning när det gäller vad som kan överklagas till högsta domstolen.

Christina Wainikka

Policyexpert för immaterialrätt